

מה

לעשות

עכשיו

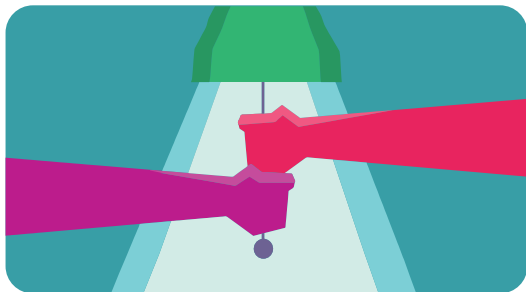
המדריך הקצר

דב חנין ודני פילק

להדליק את האור

האם אפשר להתקדם לעבר שינוי משמעותי לטובה בעולם חברתי שבו בולטים דווקא שינויים מדאיגים לרעה?

אנחנו משוכנעים שכן. בצד הסכנות והאיומים, קיימות גם אפשרויות לשינוי לטובה. אבל כאשר לא מממשים את האפשרויות, הסכנות מתעצמות. חוסר שביעות הרצון מהמצב אינו משאיר מקום לוואקום. כאשר אין חלופה אמיתית משמאל, נותרת הפנייה ימינה בתור האפשרות היחידה להביע התנגדות, כעס, ורצון לשינוי. מכאן שבנייתה של חלופה נכונה משמאל היא תנאי הכרחי להתמודדות אמיתית עם הימין התוקפני החדש הצומח בעולם וגם בישראל.

החלופה שצריך להציב מול הימין החדש לא יכולה להיות עמדת התגוננות המסתפקת בהתבצרות מסביב לסדר חברתי הקיים. במציאות המשבר הסביבתי-חברתי-כלכלי של המאה ה-21, הסדר החברתי שנוצר במאה הקודמת כבר לא מסוגל לתת תשובות מספקות ליותר ויותר אנשים. לכן ההתבצרות מאחורי הסדר הקיים נדונה לכישלון. מול הימין החדש דרושה חלופה חדשה לסדר הקיים.

אנחנו מאמינים שהחלופה הזאת לא יכולה להיות חזרה אל המודלים שנוסו בעבר, לא הסוציאל-דמוקרטיה האירופית ולא הקומוניזם בגרסתו הסובייטית. דרושה דרך אחרת להתקדם למקום אחר, אל סדר חברתי, פוליטי וסביבתי צודק ונכון יותר, שיהיה מסוגל להבטיח קיימות, שוויון ודמוקרטיה. בספר שכתבנו יחד, "מה לעשות עכשיו", הצגנו את החלופה הזו ואת הדרכים לקדם אותה בפועל.

ספרון זה נועד להיות כלי עזר למתחילים במלאכת השינוי. הוא כולל הצעה לעשרה דברים שאפשר לעשות כדי להשפיע. בנוסף הוא כולל גם מילון קצר של מושגי המפתח בתאוריית השינוי שאנחנו מציעים. תאוריית שינוי טובה חיונית להפיכתם של מעשי השינוי לאפקטיביים.

10 דברים שאפשר לעשות כדי להשפיע

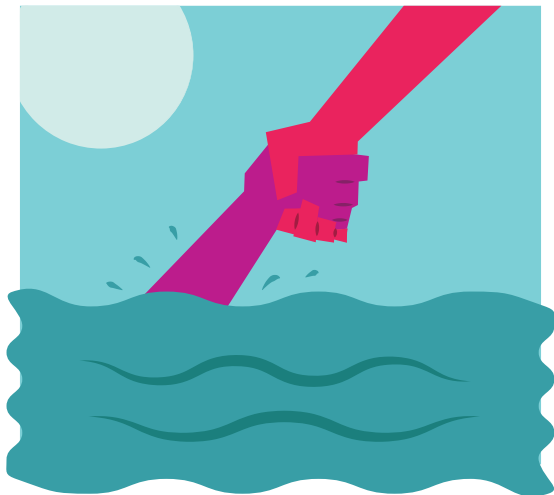
השינוי המשמעותי, העמוק, שאנחנו מציעים הוא תהליך רב-ממדי מתמשך ומורכב. הוא נשען על מגוון של אנשים הפועלים במגוון של צורות ובמגוון של מישורים. מרכיב משמעותי בו הוא העברה של בני אדם רבים מעמדה פאסיבית לעמדה אקטיבית ביחס למציאות החברתית. טענתנו היא שבסופו של דבר, רק אנחנו, האנשים, נוכל לשחרר את עצמנו בעצמנו.

מה כל אחד ואחת מאיתנו יכולים לעשות כדי לקדם את השינוי? הנה עשרה דברים שאפשר וצריך לעשות כדי להשפיע:

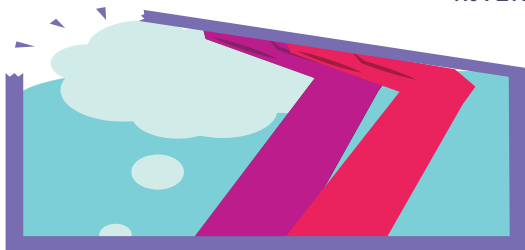
1. לא להשלים עם עוול, לקדם סולידריות

אפשר להתחיל בסירוב להשלים עם עוול שנתקלים בו. לברר מה אפשר לעשות כדי לעזור למי שנפגע. לא לפחד להשתמש בקול ובאמצעים שיש לנו ולהביע מחאה, ביקורת, התנגדות. המעשה שלנו יחזק אחרים סביבנו לפעול באופן דומה. מול כל עוול, לנסות לקדם שיתוף פעולה עם אחרות ואחרים – במקום העבודה, במקום הלימודים, בשכונה.

2. לשחרר את הדמיון ולחשוב מחוץ לקופסה

התשובה לשאלה "מה אפשרי ויכול להתרחש במציאות, ומה בלתי-אפשרי ולא יכול להתקיים?" היא תשובה חברתית, פוליטית והיסטורית. כדי לצאת מהקופסה הסגורה של התפישה המקובלת בחברה צריך ללמוד לשחרר את הדמיון, להרחיב את יכולתנו לחשוב על אפשרויות חדשות ושונות בתכלית מהקיים והמקובל כיום, וללמוד לסמן עולמות חברתיים חדשים כעולמות אפשריים למימוש במציאות. יש בעולם לא מעט פעילים חברתיים ופוליטיים כמונו, שמחפשים תשובות לשאלות דומות לשלנו, וחלקם גם מקדמים בפועל יוזמות מעניינות ורושמים הישגים. הניסיונות שלהם יכולים וצריכים להילמד על ידינו, כדי לפתח את הדמיון הפוליטי שלנו לגבי מה יכול להתקיים גם אצלנו.

3. להתארגן, כי לבד אי-אפשר

אי-אפשר לשנות את העולם לבד. אדם בודד, מסור ונאמן לערכיו ככל שיהיה, מוגבל באפשרותו לחולל שינוי אמיתי בעולם. לכן, התארגנות היא תנאי לעשיית שינוי. התארגנות מכפילה כוח. היא מחזקת את הביטחון בעשייה. היא מאפשרת חלוקת עבודה ופעולה מתמשכת.

שינוי גדול דורש התארגנות גדולה. כשאנשים רבים מתארגנים באופן קולקטיבי, על בסיס של תיאוריית שינוי ואסטרטגיה משותפת, ונעים קדימה על בסיס תכנית פעולה שמוסכמת עליהם - הם הופכים לכוח.

4. לחבר מאבקים, התנגדויות ויוזמות

החברה שלנו רוויה בהתנגדויות מסוגים שונים, במאבקים נגד עוולות וביוזמות המבקשות לקדם חלופות מסוגים שונים למשטר הקיים. חיבור של התנגדויות, יוזמות ומאבקים קיימים מתחיל בסולידריות ביניהם, אבל לא יכול להסתיים בה. חיבור עמוק בין המאבקים דורש הבנה של האינטרס המשותף להם, ויצירת חזון וסיפור משותפים.

5. לקדם אחדות של שונים למען שינוי

הבדלי דעות לא צריכים להיות חסם בפני בניית שותפות ולא צריכים למנוע אותה. השוני הפנימי בקרב כוחות השינוי איננו חולשה שצריך להתגבר עליה, אלא משאב שאפשר וצריך להשתמש בו. הוא מאפשר, למשל, חלוקת עבודה טובה. הוא מסייע ביצירת גישה לקבוצות שונות בציבור. תנועת השינוי חייבת, לפיכך, לאפשר בתוכה מרחב דיון, הבדלי דגשים והבדלי השקפות. מצד שני, המגוון לא צריך לבוא על חשבון ההסכמה הבסיסית על כך שהבעיות השונות נובעות מסדר חברתי שאותו אנחנו רוצים לשנות.

אנחנו רוצים לראות את כוחות השינוי פועלים כ"מחנה אוהלים" (ראו הערך בהמשך החוברת): גדול ומגוון, בעל פנים רבות ובעל יכולת פעולה במישורים השונים. "מחנה אוהלים" כזה צריך לחבר כוחות מגוונים ולאפשר חשיבה רעיונית ודיונים פנימיים, נוכחות במרחב הציבורי, פעולה חינוכית ותרבותית, מאבק על עמדות במערכות השלטון הקיימות, ובמקביל גם יכולת לפתח מוסדות אלטרנטיביים. תהליך ההקמה של "מחנה האוהלים" של השינוי הוא מעשה של יצירה משותפת, ולא של מילוי "הוראות הרכבה". ומכאן שלא יכול להיות לו מרשם מוכן מראש. תנועת השינוי נוצרת תוך כדי עשייה, לומדת תוך כדי שהיא מתחילה ללכת, והיא משתנה בעזרת התרומות של כל אחד ואחת ממרכיביה.

6. לדבר עם אנשים ולהרחיב את המעגל

דבקות בערכים היא תנאי הכרחי לפוליטיקה משחררת, אבל לא תנאי מספיק לה. העמדה הערכית היא רק נקודת המוצא של המעשה הפוליטי, שבמרכזו נמצא המאמץ לגייס סביבה אנשים נוספים.

פוליטיקת השינוי לא תוכל לקרום עור וגידים אם היא לא תשכנע, ושכנוע יכול להיעשות רק ממקום של דיאלוג ושותפות. אנשים מתחברים לפוליטיקת השינוי כאשר היא מציעה פתרונות לבעיות שלהם. הפתרונות הללו אינם מדברים את עצמם וצריך תמיד לדבר אותם, ליצור דיון סביבם, ולהסביר את הרלוונטיות שלהם לחייהם של אנשים, כך שהם יוכלו להשתכנע, להשתתף ולהצטרף למאבק לשינוי.

7. להשתמש במרחב הציבורי וברשתות

המרחב הציבורי, מקום המפגש בין בני האדם, הוא זירה חיונית לפוליטיקה של שינוי. בני אדם נפגשים ברחוב ובמקומות ציבוריים, וגם באופן וירטואלי. פוליטיקה של שינוי צריכה ללמוד להשתמש ביעילות בכל המרחבים הציבוריים.

8. להפעיל את הפוליטיקאים

מהלך השינוי החברתי לא מתחיל בכנסת או במוסדות המדינה, ובוודאי לא מסתיים שם. עם זאת, מערכות השלטון הן ערוץ חשוב לניהול מאבק. לעמדות בתוך המערכות האלה, בממשלה ובכנסת, בשלטון המקומי, בגופים ממשלתיים וציבוריים אחרים – יש חשיבות רבה כאמצעי לקדם את תהליך השינוי ולחזק את הכוחות שפועלים למענו. לכן, אנחנו שואפים לבחירתם של פוליטיקאים הקרובים אלינו מבחינה ערכית. יתרה מכך, חשוב שגם מפלגות פוליטיות פרוגרסיביות תהיינה חלק ממחנה האוהלים של השינוי. גם בין מערכת בחירות אחת לאחרת, יש להפעיל לחץ מתמיד על המערכת הפוליטית: לעודד את הפוליטיקאים לקדם שינויים חיוביים, ולהרתיע אותם מלעשות נזקים.

9. לסמן יעדים ולחגוג הצלחות

מעשה השינוי הוא מורכב, ממושך ורב-ממדי. חיוני לסמן בנתיב השינוי יעדים מוחשיים, שניתן יהיה להשיג אותם. השגת יעדים צריכה בהחלט להיות סיבה למסיבה. כל הצלחה שמושגת במאבק לשינוי היא חשובה כשלעצמה, כי היא משפרת חיים של בני אדם, ובד-בד כי היא מחזקת את הביטחון העצמי של הנאבקים לשינוי. הצלחות מחזקות את ההבנה שאם נאבקים, יכולים לעשות שינוי.

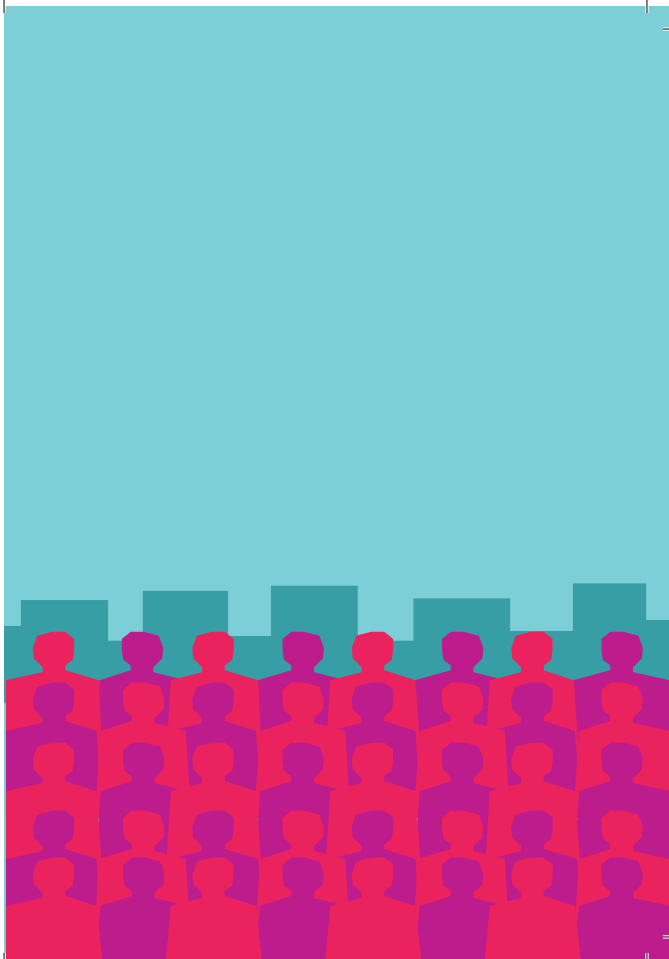

10. ליצור מסה קריטית ולדעת להפעיל אותה

האתגר שלנו הוא לייצר – מול המיעוט המרוויח מהסדר החברתי הקיים – זרם מאורגן, מגובש ופעיל לא פחות, שידע להיאבק על כיוון אחר לחברה. האתגר הוא לבנות את כוחות השינוי כתנועה עממית, כי אין שינוי אמיתי ללא העם.

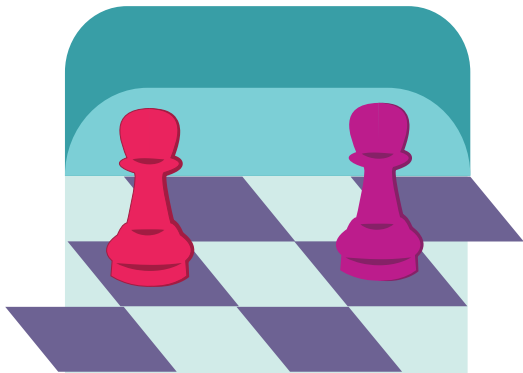
האתגר הזה מחייב אותנו לא רק להגיב לאירועים, אלא גם לסמן חזון, להתוות דרישות, לחבר בין המאבקים הקיימים וליצור מאבקים חדשים. כך אפשר יהיה להנכיח את הקשר שבין מאבק דמוקרטי ומאבק חברתי, בין מאבק לשוויון, מאבק לשינוי סביבתי ומאבק לשלום. בין המאבקים הנקודתיים השונים צריך ליצור חיבור, לגייס את כל המתנגדים האפשריים של הפרויקט ההגמוני הקיים לכוח משותף, ולפעול ביחד באופן רציף ומובנה לאורך זמן.

***

מושגי יסוד בתיאוריית השינוי

אֶסְטְרָטֶגְיָה: בניית הכוחות לקראת מערכה ובמהלכה, זאת להבדיל מניהול מאבק ספציפי (טקטיקה). באסטרטגיה פוליטית השאלה היא איך בנויים הכוחות סביב סוגייה מסוימת, ואיך אפשר לשנות את מפת הכוחות הזו בהתאם למטרות שרוצים להשיג. לשם כך יש לחזק את הכוחות שנמצאים בצד של השינוי הרצוי, להעלות את רמת האנרגיה של כוחות השינוי, ולצמצם את חזית ההתנגדות לשינוי. יש למשוך קבוצות שיכולות לתמוך בשינוי מתוך הניטראליים והמתנגדים, ולפחות להשפיע על קבוצות מתנגדות להפוך לניטראליות.

הגִּמוּנִיָּה: הגמוניה היא מושג מפתח בהבנה מדוע

סדר חברתי מסוים מתקיים, כמו גם בהבנת אפשרויות השינוי הקיימות. התיאורטיקן המרקסיסטי האיטלקי אנטוניו גראמשי פיתח את המושג סביב התובנה שהסדר הקיים נשמר לא רק באמצעות התבססות על שימוש בכוח, אלא גם באמצעות יצירת הסכמות חברתיות.

למרות שתפישת העולם ההגמונית מצטיירת כטבעית, בפועל זוהי תמיד תפישה חברתית והיסטורית שמתפתחת מתוך התהליכים הפוליטיים, ונשענת על מערכת של חיבורים חברתיים (ראו להלן "בלוק היסטורי").

הגמוניה היא יחס חברתי הנוצר על ידי פעילותם של אנשים וקבוצות חברתיות. היא גם מצב וגם תהליך.

הגמוניה היא מצב שבו תפישה מסוימת הופכת ל-"Common-Sense" (מובן מאליו), וכל האלטרנטיבות לה נתפשות כ-"Nonsense" (בלתי מתקבל על הדעת). היא מצב שבו סדר חברתי מסוים מחלחל לרבדים השונים של החברה: ארגון הייצור, בעלות וחלוקה של משאבים, מוסדות כלכליים, מערכת המשפט, מערכת החינוך, מוסדות התרבות, השקפות עולם ויחסים בין-אישיים.

הגמוניה היא גם תהליך, אותו תהליך שמקדם מודל מסוים של החברה להפוך ל"קומונסנס". התהליך ההגמוני הינו תהליך תמידי, כיוון שהגמוניה לעולם

איננה יציבה וקבועה, והיא מאותגרת תמיד על ידי פרויקטים אלטרנטיביים.

*לדוגמה - הניאו-ליברליזם הינו כיום מודל הגמוני, אשר נתמך על ידי מוסדות שונים: בתי ספר לכלכלה, מפלגות פוליטיות, מכוני מחקר, גופי תקשורת, מוסדות בינלאומיים כגון ארגון הסחר העולמי. אבל המודל הניאו-ליברלי הוא דינמי. הוא נמצא במאבק מתמיד לשמר את ההגמוניה שלו, כי הוא מאתגר על ידי מודלים אלטרנטיביים.

בלוק היסטורי: קואליציה של קבוצות חברתיות שנוצרת מסביב לפרויקט הגמוני מסוים ומהווה את הבסיס החברתי שלו.

קבוצות הליבה של הבלוק מובילות אותו, ולצידן משתתפות בו גם קבוצות משניות. קבוצות הליבה הן הנהנות העיקריות – אך לא הבלעדיות – מפירות הפרויקט ההגמוני. הפרויקט ההגמוני מביא בחשבון, גם אם באופן חלקי, גם את האינטרסים של הקבוצות המשניות המרכיבות את הבלוק ההיסטורי ולכן הן מוכנות להיות חלק ממנו.

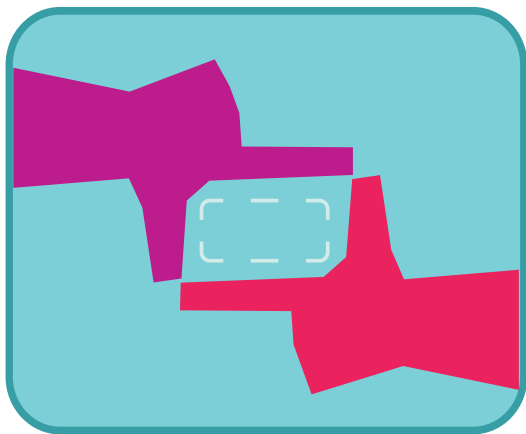
כדי לקדם שינוי יש לזהות את הבלוק ההיסטורי שעליו נשען הפרויקט ההגמוני הקיים, לנסות לאתר בתוכו סדקים, ולבחון איך אפשר להחליף את הקואליציות החברתיות שמחזיקות אותו בקואליציות חברתיות אחרות, על בסיס של אינטרסים משותפים.

בבניית בלוק היסטורי שמטרתו חברה צודקת ושוויונית צריך לשאוף ליחסים שוויוניים בין הקבוצות החברתיות, במקום היררכיה בין קבוצות ליבה וקבוצות משניות.

*את הדיון על הבלוק ההיסטורי התווה גראמשי בחיבורו "השאלה הדרומית", בו הוא ניתח את השאלה - מדוע מאבקי מעמד הפועלים בצפון איטליה אחרי מלחמת העולם הראשונה לא הצליחו לקדם שינוי סוציאליסטי? תשובתו של גראמשי הייתה שמעמד הפועלים בצפון איטליה עמד מול "בלוק היסטורי" בין הבורגנות הצפון איטלקית לבין מעמד האיכרים העני השמרני והקתולי של דרום איטליה. הברית הזאת הייתה ברית מורכבת, אבל היא הייתה יציבה מספיק כדי לבלום את ניסיונות מעמד הפועלים בצפון איטליה לחולל שינוי חברתי.

מִסְגֹּר מִחֲדָשׁ: קידום השינוי מחייב פירוק של מערך הבריתות הקיים, ולהחליפו באחר. דרושה לכך יכולת להציע פירוש אחר למציאות, שמאתגר את התפישה ההגמונית. צריך לשחרר את הדמיון ולחרוג ממה שנתפש כטבעי על פי התפישות ההגמוניות הקיימות. מסגרת פרשנית חלופית למציאות תהיה אפקטיבית יותר ככל שתצליח להתחבר לאינטרסים ולצרכים של קבוצות חברתיות שונות, כולל קבוצות משניות של הבלוק ההיסטורי הקיים. כך יתאפשרו חיבורים חדשים בין הקבוצות, ויוכל להתגבש בלוק היסטורי שונה.

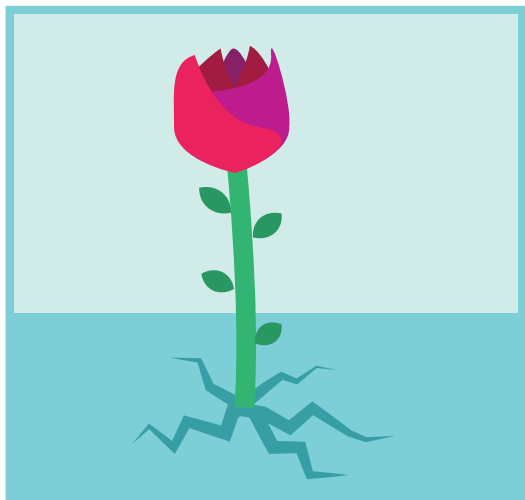

תְּכֻנִית מַעְבָּר: תוכנית לשינוי חברתי המתחילה מהצעת פתרון ישים לבעיות שקיימות במציאות הנוכחית, שהתממשותו מובילה ליציאה מהלוגיקה של המציאות הנוכחית ללוגיקה של המציאות המבוקשת. כדי שתוכנית מעבר תצליח עליה להיות אמינה ומשכנעת, כך שניתן יהיה לארגן סביבה תמיכה רחבה ולהותיר מולה כוחות התנגדות צרים ככל האפשר.

דוגמה לתוכנית מעבר היא "מהיר בעיר" - רשת אוטובוסים מהירים שהוצעה על תנועת "עיר לכולנו" כפתרון למשבר התחבורה בת"א-יפו. התוכנית מציעה פתרון ישים, פשוט וזול לבעיות הפקקים ולמצוקת החניה בעיר באמצעות העברת המשאב הציבורי שנקרא כביש לשימוש הציבורי שנקרא אוטובוס.

הַתְּנַגְדוֹת בּוֹנָה: פעולה שמשלבת מהלכים של התנגדות עם מהלכים של סימון וקידום אלטרנטיבה. פעולות של התנגדות בונה מבקרות את המצב הקיים, אבל להבדיל מפעולות התנגדות רגילות (כגון הפגנות או שביתות), יש בהן גם מימד קונסטרוקטיבי. הן מדגימות איך יכול להיראות במציאות השינוי שאליו חותרים, דרך הקמת מוסדות או מעשים שממחישים הלכה למעשה את השינוי המוצע.

* דוגמה להתנגדות בונה אפשר לראות ב"שיעור הערבית הגדול בעולם" – אירוע המוני של לימוד ערבית בכיכר הבימה בתל-אביב אחרי קבלת חוק הלאום. מעבר להבעת התנגדות לחוק, הפעילות הזו כוונה גם לסיכול אחת ממטרותיו המרכזיות – דחיקת השפה הערבית מהמרחב הציבורי – באמצעות עשייה שמחזקת את נוכחותה בו.

מַחֲנֶה אֶהְלִים: צורת ההתארגנות שאנחנו מציעים לכוחות השינוי. כוחות השינוי בחברה שלנו מגוונים ושונים זה מזה. את השוני ביניהם אין לראות כבעיה או כמכשול שצריך להתגבר עליו, ואין לשאוף לבטלו כדי ליצור אחידות. הפלורליזם של כוחות השינוי הוא משאב שניתן להיעזר בו כדי להתחבר למגוון של קבוצות חברתיות. האוהלים במחנה שונים זה מזה אבל יש ביניהם מכנה משותף של אינטרסים ותפישות. על בסיס המכנה המשותף הזה צריך ליצור אחדות-פעולה.

תְּנוּעָה: שותפות בין אנשים על בסיס של דרך ואינטרסים משותפים, שנועדה לקדם מטרות ושינויים התואמים אותם. תנועה מהווה עבור חברה הן בסיס לזהותם הפוליטית ולתחושת השייכות שלהם, והן ערוץ לפעולה למען שינוי המציאות. תנועה צריכה לפעול כך שתהיה התאמה בין מטרותיה לאופן ניהולה, פעולתה והתנהגותה.

כלים לשינוי

לתרגם תיאוריית שינוי לאסטרטגיה פוליטית: המקרה של תנועת עומדים ביחד

משימת השינוי היא תמיד מאתגרת. ניתוח של המציאות והבנה של כלי השינוי הם חשובים, אבל הם לבדם לא מספיקים. במציאות, תמיד יהיה עלינו גם ללמוד תוך כדי תנועה, לחדד עמדות אל מול שותפים ויריבים, ולשפר את דרכי העבודה שלנו. דוגמה לתנועה שעושה זאת היא עומדים ביחד: תנועה יהודית-ערבית סוציאליסטית השואפת לבנות רוב חדש בחברה הישראלית, התומך בשלום, בשוויון ובצדק חברתי וסביבתי.

עומדים ביחד פעילה מאז סוף שנת 2015, הובילה מאבקים רבים (שעל חלקם יפורט בעמודים הבאים) וצרפה לשורותיה אלפי חברות וחברים. אירועי ה-7 באוקטובר והמלחמה שאחריהם הציבו בפני עומדים ביחד אתגר אדיר. ההלם, הפחד והרגשות הגואים איימו לשתק כל פעילות פוליטית משותפת ליהודים וערבים, ולקבור כל תקווה לשינוי. אבל עומדים ביחד, בזכות תיאוריית שינוי מגובשת וניסיון בשטח, הצליחה להתגבר על המכשולים האלו, ולפעול באופן מידי: כבר ב-8 באוקטובר, החלה התנועה לארגן משמרי סולידריות משותפים, שתפקידם היה למנוע אלימות בערים המעורבות ובכלל. המשמרים

יישמו שותפות וסולידריות הלכה למעשה: הם ארגנו התרמות ציוד, בגדים ומזון, כמו גם אירועים חברתיים ואירועים לילדים. קו חם סיפק תמיכה וסיוע לכל דורש, ופעילים תלו פוסטרים בשתי השפות נגד אלימות וגזענות. המאמץ הצליח - והאלימות נמנעה. עומדים ביחד גם התייצבה בחוד החנית של הדרישה לעסקת חטופים והפסקת אש, וכעת מציבה על השולחן אלטרנטיבה למלחמת הנצח - שלום ישראלי-פלסטיני של צדק ועצמאות לשני העמים, מתוך הבנה שרק שלום יביא ביטחון.

מה אפשר לתנועה לפעול כך ברגעים כה חשוכים? חלק מהתשובה נעוץ בתהליך אסטרטגי שהתנועה ניהלה כדי לחדד את מלאכת השינוי.

החלוקה הפוליטית המקובלת כיום מעמידה קהילות מול קהילות, אנשים מול אנשים, ובכך משמרת את המצב הקיים. חלוקה זו - שבמרכזה החלוקה ליהודים ולערבים, אבל לא רק - מרתיעה כוחות פוליטיים בישראל מיצירת בריתות וקואליציות חדשות ומפתיעות, ובכך תורמת תרומה מכרעת להנצחת המצב הקיים ולשלטון הימין.

כדי ליצור רוב חדש בחברה יש לחבר בין זהויות וקבוצות שונות סביב אינטרסים משותפים. כך ניתן יהיה לארגן מחדש את המפה הפוליטית בישראל סביב היגיון חדש: במקום חלוקות אופקיות - יהודים מול ערבים, חילונים מול דתיים, מרכז מול פריפריה

- חלוקה חדשה, אנכית, שבה מצד אחד נמצא העם, הרוב הגדול של האנשים המפסידים מהמציאות הקיימת, ומצד שני נמצא המיעוט הקטן שלמעלה, בשפיץ של הפירמידה, שמרוויח מהמצב הקיים ומעוניין לשמר אותו. חלוקה כזו שמה את האנשים עצמם במוקד ההתייחסות של עומדים ביחד. על בסיס הצרכים, הבעיות והתקוות של האנשים, נעשית פעילות למען האינטרסים המשותפים להם, מבלי למחוק את זהותם.

תפיסה זו היא שאיפשרה לתנועה להתמודד עם אתגרי התקופה, ולנסח שפה, דרישות ופעילות שחיברו אנשים רבים יחד, יהודים וערבים כאחד, בעשייה ובהשמעת קול.

דוגמאות לקמפיני שינוי

קידום של סדר-היום אשר מיטיב עם הרוב הגדול של האנשים עומד במרכז העשייה של תנועת עומדים ביחד. שתי דוגמאות לכך הן קמפיין מינימום 40 וקמפיין הגרין ניו דיל לישראל, המובלות בידי קבוצות פעילים מהתנועה.

קמפיין מינימום 40

בישראל, אנו עובדים שעות ארוכות, ומשתכרים משכורות נמוכות מדי. כמיליון איש משתכרים סביב

שכר המינימום, שעמד בשנים האחרונות על 29.12 ש"ח לשעה בלבד. קמפיין "מינימום 40" בא לשנות זאת. הקמפיין מציע תכנית להעלאה מדורגת של שכר המינימום עד ל-40 ש"ח לשעה, שהם 7,250 ש"ח לחודש.

אף שהנימוקים להעלאת שכר המינימום תקפים ומשכנעים, פעילי הקמפיין בחרו שלא להשקיע את מרצם רק בשכנוע מקבלי ההחלטות. זאת, מתוך תפיסה שהעלאת שכר המינימום תתרחש רק אם ציבורים רחבים ידרשו זאת, אל-מול התנגדות משרד האוצר והמעסיקים הגדולים רבי ההשפעה. בהתאם, הפעילים יצאו לשטח בערים שונות בארץ, החתימו על עצומות וגייסו, בין היתר, פעילים חרדים מבני-ברק, כמו גם פעילים פלסטינים מהערים הערביות. פעילים אלו - שרבים מהם משתכרים שכר מינימום בעצמם - הם שהלכו לכנסת, ושם דרשו מחברי הכנסת לחתום על הצעת החוק להעלאת שכר המינימום.

בעזרת הלחץ הציבורי ושימוש חכם בתקשורת וברשתות החברתיות, תפס הקמפיין תאוצה, והצעת החוק עברה בקריאה טרומית מעט לפני נפילת ממשלת בנט-לפיד ופיזור הכנסת, למרות התנגדות נחרצת של משרד האוצר. בכנסת שאחריה, בזכות הקמפיין, עלה שכר המינימום בכ-300 ש"ח לחודש - צעד אחד בדרך להשגת המטרה במלואה.

גרין ניו דיל לישראל כדוגמא לקמפיין שינוי

משבר האקלים כבר כאן, ובישראל ובעולם, הוא צפוי להיות האתגר הגדול ביותר עמו נתמודד במאה ה-21. ישראל צפויה להיפגע במיוחד משינוי האקלים: קצב ההתחממות באזורנו גבוה מהממוצע העולמי, ואנו צפויים להתארכות הקיץ ולגלי חום ולשריפות; לבצורות, לעלייה בגובה פני הים ולמדבור; וכן לאירועי חורף אלימים, כדוגמת גשמים עזים והצפות. כל אלו עלולים לפגוע בחיי היום-יום, בפרנסה ובבריאות, להעמיק בעיות קיימות כמו עוני ותשתיות ישנות, ולהגביר את הלחץ על המערכות הציבוריות. הפגיעות יתחלקו בצורה לא צודקת. שכבה צרה תצליח אולי להתגונן בצורה חלקית אבל הרוב הגדול ייפגע קשות.

למרות שהדברים ידועים, מעט נעשה עד כה. זאת, משום שאותם גורמים שמייצרים את משבר האקלים גם מאפשרים לתאגידי ענק לגלגל רווחי עתק, לצבור כוח רב, ולעכב כל פעולה משמעותית תוך איום שהיא תגרום לחיי צנע קשים. לכן, חיוני לייצר כוח ציבורי שיהווה להם משקל נגד, ויציע פעולה המבוססת על הכרה במשבר - אך גם על תקווה לעתיד. קמפיין גרין ניו דיל לישראל - פרי

שיתוף-פעולה של כוח לעובדים, מגמה ירוקה ועומדים ביחד - עושה זאת. החזון שהקמפיין מקדם מציע, בין היתר, מעבר מהיר ל-100% אנרגיה מתחדשת; הבטחת הביטחון התעסוקתי והכלכלי על-ידי יצירת משרות ירוקות חדשות; סגירת תעשיות מזהמות תוך הבטחת מעבר צודק של עובדים מתעשיות אלו למקומות עבודה חדשים; חיזוק מערכות הבריאות, הרווחה, החינוך והתחבורה הציבורית; פיתוח חקלאות מקיימת להבטחת הביטחון התזונתי שלנו; וחתימה לשלום ישראלי-פלסטיני ולשלום עם כל שכונתינו, תוך קידום שיתופי-פעולה להתמודדות עם משבר האקלים.

ליצירת קשר עם עומדים ביחד:
www.standing-together.org

לרכישת הספר המלא:

איור ועיצוב הפנקס - עמרי חנין